

פרשת בשלח

נושא השבוע: קריעת ים סוף

נושא השבוע

מעשה יציאת מצרים מתואר בשפע של סיפורים על נפלאות ה' שהושיע את עמו והוכיח את שליטתו בטבע. אך המרשים והדרמטי ביותר מכל הסיפורים הוא סיפור בקיעת ים סוף לפני ישראל הבורחים מפני פרעה, והטבעת האויבים המצרים בתוכו. נס מופלא זכה להיזכר במקומות שונים במקרא, לתיאורו יוחדה שירה - "שירת הים" (שמות ט"ו).

הנס נזכר במקורות שונים במקרא כמו בדברי התפילה המזכירים את גבורות ה' בעבר - למשל "עורי עורי לבשי עז זרוע ה' עורי כימי קדם... הלוא אתה היא הממחֶרֶת ים מי תהום רָפָה השָׁמָה מְעַמְקִי ים דָּרַךְ לַעֲבֹר גְּאוּלִים" (ישעיהו נ"א 9), ובדברי תהילה והודיה לאל במזמורי תהילים למשל "לְגֹזֵר ים סוף לְגֹזְרִים כִּי לְעוֹלָם חִסְדּוֹ וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכּוֹ כִּי לְעוֹלָם חִסְדּוֹ" (תהילים קל"ו 14).

מעניין להזכיר את גישתו של חוקר המקרא מ. ד. קאסוטו שהציע לראות בסיפור עדות למעשה גבורת ה' כלפי הים שהוכרח להיכנע לרצונו - זאת בדומה למיתוסים שהיו נפוצים בקרב העמים השכנים. לדעתו, נפוץ היה בישראל הסיפור לפיו בזמן בריאת העולם קם שר הים אשר לא הסתפק בחלקו שקבע לו האל, והתמרד. אולם ה' הכניע אותו באמצעות בקיעת הים לשניים לאחריה הוכתר ה' כמלך על העולם כולו.

מה הפרשה

• קריעת ים סוף ומפלת המצרים - בהגיעם לים סוף מי הים נבקעו ובני ישראל עברו בחרבה. במחנה הרודפים היתה מהומה והם טבעו בים.

• שירת הים - שיר הודיה ששרו משה ובני ישראל.

• מי מרה - בני ישראל הגיעו למקום בו היו מים מרים, וה' הורה למשה כיצד להמתיקם.

• המן והשלי - בני ישראל התלוננו על חוסר במזון, וה' הוריד להם מן ושלי.

• מי מריבה - שוב חסרו מים, העם התלונן ובדבר ה' נבעו מים מהצור.

• המלחמה בעמלק - עמלק התקיף את ישראל, וה' הצילם והבטיח למחות את זכרו מתחת השמים.

פרשת

סיפור בקיעת ים סוף מצית את הדמיון, איך בדיוק קרה הדבר? מה היה שם? ואכן, תיאור ציורי ומפורט מופיע בהמשך הפרשה שלנו ב"שירת הים": וּבְרוּחַ אֲפִיךָ נִעְרַמּוּ מַיִם, נִצְבּוּ כְמוֹ גִד נִזְלִים, קָפְאוּ תְהוֹמֹת בְּלָב יָם... נִשְׁפְּתָ בְרוּחְךָ כְּסִמּוֹ יָם, צָלְלוּ פְעוֹפְרֶת בְּמַיִם אֲדִירִים...

רש"י בפירושו ל"שירת הים" מדמה את האל לאדם, אולם הוא מדגיש בדבריו כי לא מדובר באפו הממשי של האל אלא בביטוי השאול מעולמם של בני אדם: "כדי להשמיע אוזן הבריות כפי ההווה שיוכלו להבין דבר". פירושו של החזקוני מנסה ליישב בין כתובים סותרים. מצד אחד כתוב בשמות י"ד "ויבקעו המים", ניתן להבין מכך שנבקעו עד קרקעיתו של ים. ומצד שני, ב"שירת הים" נאמר:

"קפאו תהומות בלב ים" משמע שלא נבקעו המים עד הקרקעית. ואומר חזקוני שמדובר ב"ים גדוש" - ואילו לא נבקעו המים כלל, היו צריכים ישראל לטרוח ולעלות למעלה. ואם נבקעו לגמרי, הוצרכו לרדת עד לתהום. לפיכך נבקע הגודש כדי שליש, ושני השלישים הנותרים קפאו.

מ

אף כי אין איזכור של המושג "משל", ברור כי מדרש זה מציג משל, הביטוי הרומז על כך הוא בשאלה המופיעה בתחילת המדרש "למה היו **דומים**?"

ד

מדרש זה מציג את ישראל כיונה שנתפסה בין שני טורפים. הצגת ישראל כחיה תמימה המוקפת בטורפים היא תופעה מקובלת במדרשים - "ככבשה בין שבעים זאבים" ועוד, כדאי לשים לב שישראל תמיד בעמדת התגוננות בעוד הגויים בעמדת תקיפה, כפי הנראה כתוצאה מהמציאות המקובלת ברוב שנות הגלות.

ר

המסר העיקרי במדרש זה הוא חשיבותה של התפילה, והצגתה כטבעית ומתבקשת בעת צרה: ואכן מוכרים הסיפורים בהם גם אנשים שאינם מאמין באלוהים, מוצאים את עצמם בעיתות צרה מתפללים לכוח עליון שיציל אותם. נראה כי עובדה זו נובעת מהעובדה כי אל מול אויבים חזקים או איתני טבע, חש האדם כי רק מי שנמצא מעל כל אלה יוכל להושיע.

ש

כפיתוח נושא התפילה ניתן להזכיר גם תפילה המופיעה בהמשך הפרשה - "שירת הים". התפילה הראשונה המופיעה בפסוקים שלנו היא בקשה, והשניה, שירת הים - היא הודיה. קל מאוד לבקש עזרה מהאלוהים ופחות קל להודות - כי כבר קיבלנו מה שרצינו. אבל ההודיה חשובה לא פחות! ולא רק מהאלוהים: גם בין בני אדם חשוב לזכור לומר תודה ולא רק לבקש.

נקודה לדיון:

- חשוב להבהיר את ההקבלה בין המשל לנמשל (היונה - ישראל, הנץ - המצרים, הנחש - הים, הצווחה - התפילה, בעל השובך - אלוהים), ולנסות לברר מדוע, לדעת התלמידים, נבחרה דווקא היונה, והאם היו בוחרים בחיה אחרת לייצג את ישראל.

ה

השיר הנבחר "בצאת ישראל ממצרים" הוא קטע מתוך תפילת ההלל, תפילה זו היא תפילת

ש

הודיה הנאמרת בראשי חודשים, בשלושה רגלים ובחנוכה (בקהילות רבות הוא נאמר גם ביום העצמאות וביום שיחרור ירושלים).

י

שיר זה הוא פרק קי"ד בספר תהילים, המתאר בצורה ציורית את קריעת ים סוף ואת תגובת

ר

העולם אליה. תרגיל אפשרי עם התלמידים הוא לקרוא את השיר אל מול תיאור קריעת ים

סוף בפרשתנו ולבדוק מה נוסף ומה שונה.

